

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS TEZAURO PROJEKTAS

VYKINTAS VAITKEVIČIUS

IVADAS

Sėkmingą specialistų darbą ir gerus rezultatus lemia daug veiksnių. Apie kuriamą Lietuvos archeologijos tezaurą šiame straipsnyje bus kalbama kaip veiksnį, nuo kurio priklauso našus, damus ir kokybiškas paminklo sauginininkų, mokslininkų, muziejininkų ir kitų specialistų darbas, susijęs su archeologijos vertybių apskaita, tyrimais ir saugojimu.

Tezauro (iš gr. *thesauros* „lobynas, vertybių saugykla“) sąvoka šiuo metu pasaulyje plačiai vartojama reikšminių žodžių arba terminų žodyno prasme, kuriame žodžiai yra grupuojami nustatant trijų pagrindinių rūšių tarpusavio ryšius: ekvivalentinius (pvz., *antskydis – umbas*), hierarchinius (*ginklai – skydas*) ir asociatyvinius (*pjautuva – dalgis*).

Tezaurai apima mokslo disciplinas, geografines vietas, muziejinių rinkinių eksponatus bei daugelį kitų sričių.¹ Egzistuoja vienakalbiai ir daugiakalbiai tezaurai, kurių kūrimą Europoje² ir Jungtinėse Valstijose³ reglamentuoja griežti standartai.

Tezaurų vaidmenį ir reikšmę sunku pervertinti: tai nepakeičiamas instrumentas bet kokio turinio ir apimties duomenims valdyti bei efektyviai paieškai. Šiandien tai sisteminis elementas, lemiantis sėkmingą daugelio pasaulio bibliotekų, muziejų, valdymo ir tyrimo institucijų bei apskritai daugelio visuomenės narių darbą.

Lietuvoje kurti ir diegti tezaurus (kurie taip pat vadinami klasifikatoriais, žodynais) imta neseniai. Kultūros paveldo srityje paminėtini du pirmieji: apskaitos tikslais naudojami kultūros vertybių klasifikatoriai⁴ bei Lietuvos muziejinių asociacijos sukurtas medžiagų ir technikų žodynas.⁵ Tai toli gražu neišsemia plataus tezaurų panaudojimo galimybių. Tai įrodo pasaulinio pripažinimo sulaukę pavyzdžiai, tokie kaip *Art & Architecture Thesaurus*,⁶ *Monument Type Thesaurus*,⁷ *Archaeological Objects Thesaurus*,⁸ *Iconclass*⁹ ir kiti. (Elektroninės jų versijos vartotojams prieinamos ir internetu.)

Pradinę paramą Lietuvos archeologijos tezaurui kurti suteikė LR valstybinis mokslo ir studijų fondas paramos mokslo programai *Lietuvių dvasinės kultūros raiškos: et-*

¹ Thesaurus Links. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.w3c.rl.ac.uk/SWAD/thes_links.htm>; Indexing Resources on the WWW. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.slais.ubc.ca/resources/indexing/database1.htm>>; Controlled vocabularies, thesauri and classification systems available in the WWW. DC Subject. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lub.lu.se/metadata/subject-help.html>>; Taxonomy Warehouse. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.taxonomywarehouse.com/>>.

² Documentation – Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri. ISO 2788-1986 (E); Documentation – Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. ISO 5964-1985 (E).

³ Guidelines for the Construction, Format, and Management of Monolingual Thesauri. ANSI/NISO Z39.19-2003. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.niso.org/standards/resources/Z39-19.pdf>>.

⁴ Klasifikatoriai [interaktyvus]. [Vilnius]: KPC. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://195.182.67.68/klas/index.html>>.

⁵ Muziejuose saugomų eksponatų, medžiagų ir technikų žodynas [interaktyvus]. [Vilnius]: Lietuvos muziejų asociacija. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <www.ldm.lt/Standartai/zodynas.htm>.

⁶ Art & Architecture Thesaurus Online [interaktyvus]. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/aat/>.

⁷ National Monument Records. Monument Type Thesaurus [interaktyvus]. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.english-heritage.org.uk/thesaurus/mon_types>.

⁸ Archaeological Objects Thesaurus [interaktyvus]. MDA. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.mda.org.uk/archobj>>.

⁹ Iconclass [interaktyvus]. KNAW. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iconclass.nl>>.

nologijos, kalbos ir istorijos šaltinių elektroninis sąvadas¹⁰ rėmuose.

Šiame straipsnyje diskusijai pateikiami Lietuvos archeologijos tezauro metmenys, kuriuos kuriant 2004 m. dalyvavo ir talkino (abėcėlės tvarka): dr. A. Bliujienė, hab. dr. A. Girininkas, dr. M. Iršėnas, R. Laužikas, dr. A. Simniškytė, dr. V. Vaitkevičius (grupės vadovas), dr. I. Vaškevičiūtė, J. Žukauskaitė.

Pirmas etapas: terminija

Terminija nuo pirmųjų savarankiškos Lietuvos archeologijos disciplinos gyvavimo metų buvo ir iki šiol išlieka opus klausimas. Jis buvo sprendžiamas Petro Tarasenkos, Vlodo Nagevičiaus, Jono Puzino, Konstantino Jablonskio pastangomis, pasitelkiant kalbininkus Antaną Salį, Petrą Skardžių. XX a. 3–4 dešimtmečių įdirbis kuriant lietuviškus terminus geriausiai matomas to meto straipsniuose bei leidiniuose.

Pradžia buvo padaryta P. Tarasenkos darbuose, plg.: „akmens gadinės sėdyba“ [akmens amžiaus stovyklavietė], „archaijologinis žemėlapis“ [archeologinis žemėlapis], „kalimo brūkšneliai“ [retušas], „moliniai padarai“ [moliniai dirbiniai].¹¹ J. Puzino darbuose vaizdas visai kitoks. Jis palyginti nedaug skiriasi nuo šiandieninio, tačiau ir čia galima rasti itin galingus asmenėlius vadinant geležtėmis, Kundos kultūrą – kauline kultūra, vietoj „apyrankė“ rašant „apirankė“ ir pan.¹² Šio tyrėjo įdirbį ir dar didesnius užmojus terminijos srityje tenka paminėti atskirai.

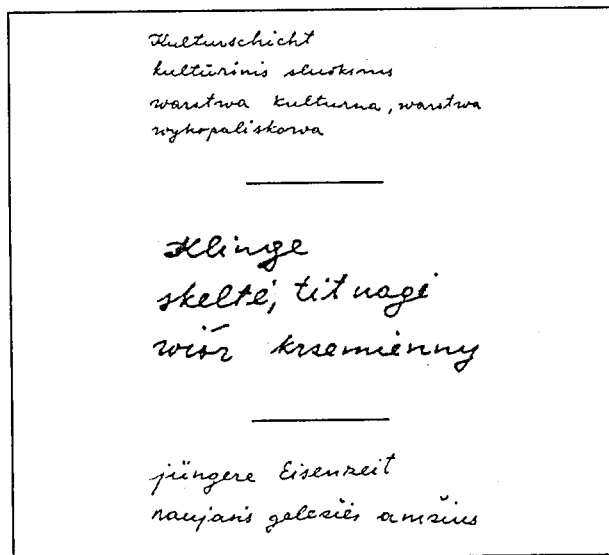
Iki mūsų dienų išliko maždaug 1927–1944 m. J. Puzino sudaryta archeologijos terminų kartoteka.¹³ Septyniose dėžutėse gali būti saugoma apie 2–3 tūkstančius (tikslus skaičius nežinomas) 6x9 cm formato plono popieriaus kortelių. Dalis jų sudėtos abėcėlės tvarka.

Kortelėse vokiečių, lenkų, rusų bei lietuvių kalbomis surašyti įvairūs archeologinėje literatūroje aptinkami terminai. Didelę kartotekos dalį sudaro vienos (dažniausiai vokiečių arba lenkų) kalbos terminijos išrašai, tačiau kai kuriose kortelėse yra surašyti ir lietuviški tokių terminų atitikmenys (1 pav.). Tampa aišku, kad kurdamas ar siūlydamas lietuviškus pavadinimus bendroms Rytų Europos archeologinėms realijoms (tiek abstrakčioms, tiek materialioms), J. Puzinas siekė atsižvelgti į kitų kalbų atitik-

menis. Kita vertus, atsirado ir savų terminų, sukurtų atsižvelgiant į Lietuvos archeologinę medžiagą ir į lietuvių kalbos ypatumus.

Terminijos klausimas ne kartą buvo iškilęs ir tarybiniu laikotarpiu. Pagal aplinkybes mėginta esamus terminus redaguoti. Žinoma, buvo įvesta nemažai ir naujų. Vadovaujama R. Volkaitės-Kulikauskienės, Istorijos instituto Archeologijos skyriuje nedidelė grupė žmonių sprendė būtent su Lietuvos archeologijos terminija susijusius klausimus. Tačiau atskaitų tekstuose ir publikacijose iš dalies dėl inercijos, dalinai dėl kitų priežasčių daug vartojamų terminų ir sąvokų buvo nenusistovėję ir nesuvienodinti. Ši nesusikalbėjimą tarsi simbolizuoja iki šiol nebaigtas ginčas, kaip vadinti vieną pagrindinių archeologinių laikotarpių: bronzos ar žalvario amžiumi.

Impulsų terminų žodynui kurti, atrodo, galėjo suteikti daugiakalbis 1994 m. Latvijoje išleistas archeologinių terminų žodynas.¹⁴ Netrukus Lietuvoje paskelbtas lietuvių–anglų kalbų archeologinių terminų žodynelis,¹⁵ tačiau tęsti pradėtą darbą trukdė finansinės ir kitos priežastys.

1 pav. Kortelių iš J. Puzino terminų kartotekos faksimilės (LNB F. 52. Nr. 53, 1 dėžutė).

Fig. 1. Facsimiles of cards from J. Puzinas term file (LNB F. 52. No. 53, box 1).

¹⁰ Lietuvių dvasinės kultūros raiškos: etnologijos, kalbos ir istorijos šaltinių elektroninis sąvadas (RaSa). Vilnius: LLTI, LLI, LKI ir MII, 2003 m. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aruodai.lt>>.

¹¹ Tarasenska P. Priešistorinė Lietuva. Vadovas krašto praeities tyrimo darbams. Kaunas, 1927, p. 44, 45, 51, 58.

¹² Puzinas J. Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys // Senovė. Kaunas, 1938. T. 4, p. 183, 185, 226.

¹³ Puzinas J. [Daugiakalbio archeologijos terminų žodyno kartoteka] // LNB F. 52 Nr. 53.

¹⁴ Graudonis J. Archeologijas terminu vārds. Rīga, 1994.

¹⁵ Sidrys R. A Lithuanian-English glossary of Baltic archaeology = Lietuvių-anglų kalbų baltų archeologijos terminų žodynas // Archaeologia Baltica. Vilnius, 1995. Vol. 1, p. 174–199.

Nuo 2003 m. pabaigos mokslo disciplinų, kaip ir kitų visuomenės gyvenimo sričių, terminų kūrimas yra reglamentuotas įstatymu.¹⁶

Kadangi tezaurus paprastai sudaro aprobuoti terminai arba iš kiekvienos sinoniminių terminų grupės išskirtas pagrindinis – vartoti rekomenduojamas – terminas, terminija, kuriant Lietuvos archeologijos tezaurą, bus vienas opiausių klausimų. Nuo jo sprendimo didele dalimi priklausys projekto sėkmė, tezauro pritaikymo sritys bei mastas.

Reikia pažymėti, kad terminu laikyti siūlomas žodis arba sudurtinis pavadinimas¹⁷ taip pat yra lydimas tam tikrų papildomų duomenų, kurių visuma oficialiai vadinama termino straipsniu. Jis privalo susidėti iš:

- 1) termino;
- 2) apibrėžties;
- 3) atitikmenų kitomis kalbomis ir jų gramatinių duomenų;
- 4) termino gramatinių duomenų;
- 5) termino sinonimų (jei yra);
- 6) termino santrumpos, sutrumpinimo (jei yra);
- 7) termino pavyzdžių (jei reikia);
- 8) termino priedų: simbolių, formulių, paveikslų, grafikų ar kt. (jei yra);
- 9) termino šaltinio – teksto, iš kurio paimtas terminas, nuorodos.¹⁸

2004 m. mokslo programos RaSa rėmuose pradėtas vartojamų archeologijos terminų revizijos bei naujų terminų kūrimo darbas apėmė ir kai kuriuos kitus aspektus. Kiekvienam terminui papildomai nurodomi sinonimų ir atitikmenų kitomis kalbomis šaltiniai, asociatyviniai terminai, taip pat pildomi pastabų dėl vartosenos, atitikmenų bei bendrųjų pastabų laukai.¹⁹

Atskirai paminėtina, kad atliktas darbas nustatyta tvarka turi būti recenzuojamas kalbiniu požiūriu ir, jeigu būtina, iš dalykinės reikalo pusės.

2004 m. specialistai aprašė daugiau kaip 300 terminų kandidatų, siūlomų įtraukti į Lietuvos archeologijos tezaurą ir vartoti juos kaip terminus. Bene daugiausia sunkumų kilo nustatant jų atitikmenis kitomis kalbomis. Palyginkime dalį šventvietės pavadinimo variantų anglų kalboje: sacred

place/ holy place/ sacred natural site/ open-air religious site/ natural sanctuary ir t. t. Lygiai taip pat neretai varijuoja ir lietuviški pavadinimai, tokie kaip minėti: antskrydis – umbas, apkalas – apkaustas, apvara – vėrinys ir kt.

Tad reziumuojant tai, kas pasakyta, galima teigti, kad archeologijos terminijos kūrimas yra ne tik sudėtingas, bet taip pat nemažos apimties bei trukmės uždavinys.

Antras etapas: tezauro struktūra ir apimtis

Mokslo disciplinų tezaurai iš esmės remiasi atitinkamos mokslo srities objektų klasifikacija. Deja, tenka pripažinti, kad specialių darbų, skirtų archeologijos objektų (taigi ir pirminių mokslo šaltinių) klasifikacijai, Lietuvoje nėra. Kiek daugiau dėmesio sulaukė archeologinių paminklų skirstymas į rūšis. Tačiau ir šioje srityje po paskutinio spausdinto darbo pasirodymo²⁰ įvyko nemažai pokyčių. Apskaitos tikslais naudojamų archeologijos vertybių klasifikatoriai juos atspindi tik iš dalies. Be to, Nekilnojamųjų kultūros vertybių registras byloja, kad apskaitos darbe kartais trūksta nuoseklumo vertybėms suteikiant oficialius pavadinimus.

Bendrą vaizdą apie archeologinių radinių įvairovę galima susidaryti iš atskirus laikotarpius, regionus ar realijas tyrinjančių monografijų bei atitinkamų publikacijų. Jose dėmesys paprastai telkiamas į labiausiai paplitusių darbo įrankių, papuošalų, ginklų ir kai kurių kitų dirbinių rūšis, tad vaizdas apie visą radinių įvairovę čia nebus išsamus.

Revizijos reikalauja ir ligšiolinis archeologinių laikotarpių bei kultūrų skirstymas. Jį nemaža dalimi koreguoja nauji moksliniai tyrinėjimai.

Esant tokiai situacijai, vienu svarbiausių tezauro kūrimo rezultatų taptų detali Lietuvos archeologijos objektų klasifikacinė schema – tezauro struktūros pagrindas.

Kokia turėtų būti optimali archeologijos tezauro aprėptis, nėra visiškai aišku. Tai, jog disciplina turi daugelį sąlyčio taškų su kitomis mokslo sritimis, yra priežastis, dėl kurios nustatyti labai griežtas archeologijos ribas šandien neįmanoma. Jau minėtoje J. Puzino kartotekoje atspindėti platūs archeologijos akiračiai. Čia yra kortelių su pavadinimais: „audinys“, „Elbės germanai“, „grūdai“, „laidotuvių puota“, „Litorinijos periodas“, „melionas“,

¹⁶ LR Terminų banko įstatymas, priimtas 2003-12-23. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=224652&Condition2=>>>; LR Terminų bankas [interaktyvus]. Vilnius: LRS ir VLKK, 2004. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt:10001/pls/tb/tb.search>>.

¹⁷ Dėl termino sampratos žr.: International Information Centre for Terminology. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.inforterm.info/standardization/basic_principles.php>.

¹⁸ LR Terminų banko metodika, patvirtinta 2004-02-02. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=227266&Condition2=>>>.

¹⁹ Lietuvos archeologijos draugija. [Žiūrėta 2005 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lad.if.vu.lt/terminoaprasymas.htm>>.

²⁰ Jovaiša E., Markelevičius J. Lietuvos TSR archeologijos paminklai ir jų apsauga. Metodinė priemonė. Vilnius, 1976.

„molis“, „tiltas“, „vaisingumo simbolis“, „žvyrduobė“ ir daugeliu kitų.

Pavyzdžiui, *Archaeological Objects Thesaurus*, apimantį vien archeologinius radinius, iš viso sudaro 2204 terminai. Iš jų 1653 galima vadinti pagrindiniais ir aprobuotais terminais, 399 – leidžiamais vartoti jų sinonimais ir 152 – papildomais pagalbiniais pavadinimais. Pastarieji (*node labels* ar *non-index terms*) leidžia racionaliau tvarkyti tezaurą, vienu metu atspindėti kelias perspektyvas (žr. 1 ir 2 pavyzdžius).

Logiška manyti, kad Lietuvos archeologijos tezauro branduolį turi sudaryti pagrindiniai archeologijos terminai, o iškilus reikalui būtų naudojami kitų mokslo sričių (pvz., antropologijos, geografijos, etnologijos, istorijos) tezaurais. Tačiau toks laikas ateis, matyt, negreit. Terminijos kūrimas Lietuvoje yra lėtas, tik prasidedantis procesas. Tad gali atsitikti taip, kad naudojant aprobuotą archeologijos terminiją taip pat teks naudoti ir neaprobuotus, pavyzdžiui, Lietuvos geografinių regionų pavadinimus, kuriais archeologai savo darbuose nuolat operuoja. Dėl to prioritetinėmis Lietuvos archeologijos tezauro sritimis šiame etape siūloma laikyti penkias pagrindines kategorijas (abėcėlės tvarka):

- 1) archeologiniai radiniai,
- 2) archeologinės vietos,
- 3) bendrosios sąvokos,
- 4) gamtiniai regionai,
- 5) periodai ir kultūriniai regionai.

1) Archeologiniai radiniai. Ši kategorija apimtų visus kilnojamus (ne topografinius) archeologijos objektus ir jų elementų (sudedamųjų dalių) pavadinimus. Preliminari jos struktūra ir dalių pavadinimai yra šie:

Architektūra
Buities daiktai
Darbo įrankiai
Eko radiniai
Elementai
Ginkluotė
Kostiumas
Muzikos instrumentai
Prekybos reikmenys
Religiniai reikmenys
Simbolinės paskirties daiktai
Transporto priemonės
Ūkinės veiklos radiniai

Žaidimo priemonės

Žirgo ekipuotė

2) Archeologinės vietos. Tai apimtų visus nekilnojamus (topografinius) archeologijos objektus; archeologinių radinių koncentracijas. Preliminari jos struktūra ir dalių pavadinimai yra šie:

Elementai
Gynybinė vieta
Gyvenamoji vieta
Institucinė vieta
Laidojimo vieta
Memorialinė vieta
Rekreacinė vieta
Sakralinė vieta
Ūkinė vieta

3) Bendrosios sąvokos. Jos apimtų pagrindinius bendruosius archeologijos terminus (pavyzdžiui, vartojamus kalbant apie kasinėjimus), taip pat tokius, be kurių archeologijai sunku išsiversti, nors jie dažniau aptinkami gamtos, humanitarinių, menotyros, socialinių ar tikslųjų mokslų srityse.

Preliminari šios kategorijos struktūra ir dalių pavadinimai yra šie:

Archeologiniai kasinėjimai
Chronologija
Etninė istorija
Istorinė geografija
Medžiagos
Metodai
Ornamentas
Religija
Socialinė istorija
Technikos

4) Gamtiniai regionai. Laukiant, kol bus aprobuota Lietuvos geografijos terminija, ir remiantis naujausia publikacija²¹ siūloma į Lietuvos archeologijos tezaurą įtraukti pagrindinių geografinių regionų pavadinimus, tokius kaip Mūšos-Nemunėlio žemuma, Vidurio Lietuvos žemuma ir kitus.

5) Periodai ir kultūriniai regionai. Ši kategorija remtųsi neseniai R. Laužiko pasiūlytu modeliu.²² Jis įrodo, jog laiko ir erdvės tarpusavio santykis istorinėje perspektyvoje gali būti atitinkamo tezauro struktūros pagrindas. Bandymas per šią prizmę pažvelgti į Lietuvos archeologiją atrodo sėkmingas (žr. 3 pavyzdį).

²¹ Kavoliūtė F. Naujieji Lietuvos orografinių vietų pavadinimai // Geografijos metraštis. Vilnius, 2000. T. 33, p. 476–479.

²² Laužikas R. Kultūros paveldo skaitmeninimas: integralaus, trimačio erdvės ir laiko tezauro modelis // Informacijos mokslai. Vilnius, 2005, t. 31, p. 105–123.

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS TEZAURO PERSPEKTYVOS

Kvalifikuotai sukurtas tezasauras naujajame amžiuje taptų vienu svarbiausių archeologijos instrumentų. Jis tiksliau apibrėžtų archeologijos objektą, reglamentuotų mokslinės terminijos vartojimą, nustatytų terminų atitikmenis šiuo atveju svarbiausiomis užsienio kalbomis: anglų, vokiečių, rusų. Tezauro reikšmė tvarkant bei sisteminant duomenis rankraštynuose ir muziejuose yra akivaizdi. Nesant tezauro, sunku bus valdyti informaciją duomenų bazėse, be jo efektyviai nedirbs nė viena informacinė sistema.

Galimas dalykas, pradiniam kūrimo etape tezasauras veiktų interaktyvia forma ir platesniam vartotojų ratui būtų prieinamas internetu. Tezauro duomenys periodiškai būtų tikslinami ir papildomi. Ateityje interaktyvus Lietuvos archeologijos tezasauras galėtų tapti pagrindu ir atskirai publikacijai ar leidiniui.

Dar viena archeologijos tezauro perspektyva yra susijusi su tos pačios mokslo programos RaSa rėmuose ku-

riamais Lietuvos etnologijos ir Lietuvos istorijos tezaurais. Modeliuojant klasifikacines schemas teko konstatuoti, jog visos trys minėtos lituanistinės mokslo šakos turi nemažai sąlyčio taškų. Nors visi gauti rezultatai iki šiol yra preliminarūs²³ ir dar bus tikslinami, galima spėti, kad galutiniame variante tam tikros archeologijos, etnologijos bei istorijos tezaurų dalys tarpusavyje išliks gana panašios; plg. dalis, skirtas ūkinei veiklai (1, 2, 4a-b pavyzdžiai). Atrodo, kad vienais atvejais minėti trys tezaurai puikiai vienas kitą papildytų, kitais – kyla nuogąstavimų dėl pasikartojimų ar niekam nenaudingo vieno kurio nors termino padalijimo į kelias skirtingas dalis.

Galima teigti, kad integralus Lietuvos archeologijos, etnologijos ir istorijos tezasauras būtų visapusiškai vertingas specialistams ir visuomenei. Tad jau pradiniam tezaurų kūrimo etape svarbi minėtų sričių specialistų tarpusavio koordinacija.

Kviečiu visus teikti pastabas ir pasiūlymus Lietuvos archeologijos tezauro projektui, tapti šio įdomaus ir atsakingo darbo dalyviais.

PAVYZDŽIAI

1 pavyzdys

Ištrauka iš archeologinių vietų kategorijos

ŪKINĖS VIETOS

APDIRBIMO VIETOS

DIRBTUVĖS

AKMENS GAMINIŲ

GINTARO GAMINIŲ

JUODOJO METALO GAMINIŲ

KAULO IR RAGO GAMINIŲ

KERAMIKOS

ODOS GAMINIŲ

PRAMONĖS VIETOS

ANGLIŲ DEGIMO VIETA

BRAVORAS

KALVĖ

LIEJYKLA

MALŪNAS

VANDENS MALŪNAS

APTARNAVIMO VIETOS

VANDENVIETĖS

GAVYBOS VIETOS

KASYKLOS

2 pavyzdys

Ištrauka iš archeologinių radinių kategorijos

DARBO ĮRANKIAI

AKMENS APDIRBIMO ĮRANKIAI

GLUDINTUVAS

MEDŽIO APDIRBIMO ĮRANKIAI

KALTAS

KIRVIS

SKOBTAS

METALO APDIRBIMO ĮRANKIAI

ODOS APDIRBIMO ĮRANKIAI

GREMŽTUKAS

RĖŽTUKAS

PAGALBINIAI DARBO ĮRANKIAI

MOVA

SIUVIMO ĮRANKIAI

ADATA

YLA

SPECIALIOS PASKIRTIES DARBO ĮRANKIAI

SKILTUVAS

TEKSTILĖS ĮRANKIAI

UNIVERSALŪS ĮRANKIAI

ŽEMDIRBYSTĖS ĮRANKIAI

ŽVEJYBOS ĮRANKIAI

²³ Plg. Paukštytė-Šaknicienė R., Savoniakaitė V., Svidinskaitė D., Šaknys Ž., Šidiškienė I. Lietuvos etnologijos šaltinių klasifikacija // Liaudies kultūra. Vilnius, 2005. Nr. 1, p. 14–27.

Elementai**Kalavijo elementai**

GELEŽTĖ
 AŠMENYS
 GELEŽTĖS GRIOVELIS
 GELEŽTĖS INKRUSTACIJA
 ĮTVARAS
 SMAIGALYS
 RANKENA
 APATINIS RANKENOS SKERSINIS
 RANKENOS BUOŽELĖ
 VIRŠUTINIS RANKENOS SKERSINIS

3 pavyzdys

Ištrauka iš periodų ir kultūrinių regionų kategorijos

AKMENS AMŽIUS**MEZOLITAS****Archeologinės kultūros**

JANISLAVIČŲ
 KOMORNICOS-STAVINOGOS
 KUDLAJEVKOS
 KUNDOS
 MEZOLITINĖ NEMUNO

NEOLITAS**Archeologinės kultūros**

ANKSTYVOJI NARVOS
 NEOLITINĖ NEMUNO
 DUBIČIŲ ETAPAS
 PAMARIŲ
 RUTULINIŲ AMFORŲ
 ŠUKINĖS-DUOBELINĖS KERAMIKOS
 VIRVELINĖS KERAMIKOS

PALEOLITAS**Archeologinės kultūros**

MADLENO KULTŪRŲ GRUPĖ
 ARENSBURGO
 BROMĖS (LIUNGBIU)
 FEDERMESERIO
 SVIDRŲ

BRONZOS AMŽIUS**Archeologinės kultūros**

BRŪKŠNIUOTOSIOS KERAMIKOS

4a pavyzdys

Ištrauka iš kuriamo Lietuvos etnologijos tezauro
 (grupės vadovė dr. R. Paukštytė-Šaknienė)

ŪKINĖ VEIKLA**AMATAI****KAIMO****MIESTO****DARBO SAMPRATA****GYVULININKYSTĖ****GYVULININKYSTĖS INVENTORIUS****GYVULININKYSTĖS PAPROČIAI IR PRIETARAI****GYVULININKYSTĖS PRODUKTŲ PANAUDOJIMAS****NAMINIAI GYVULIAI IR GYVŪNAI****NAMINIŲ GYVULIŲ IR GYVŪNŲ PRIEŽIŪRA****Kita ūkinė veikla****BITININKYSTĖ****MEDŽIOKLĖ****MIŠKO VERSLAI****ANGLIŲ DEGIMAS****DEGUTO VARYMAS****DERVOS GAMYBA****MIŠKO KIRTIMAS****MIŠKO SODINIMAS****SIELIŲ PLUKDYMAS****TERPENTINO GAMYBA****RINKIMAS****ŽVEJYBA****MAINAI***4b pavyzdys*

Ištrauka iš kuriamo Lietuvos istorijos tezauro
 (grupės vadovė dr. J. Sarcevičienė)

ŪKIS**AMATAI****AMATININKAI****GINKLAKALIAI****KALVIAI****MŪRININKAI****PUODŽIAI****RAČIAI****SIUVĖJAI****CECHAI****AUKSAKALIŲ****GINKLAKALIŲ****KAILIADIRBIŲ****KALVIŲ****MŪRININKŲ****SIUVĖJŲ****THE PROJECT OF THE THESAURUS
OF LITHUANIAN ARCHAEOLOGY**

Reikšminiai žodžiai – keywords: Lithuanian archaeology,
thesaurus.